

науки з 2012 року різко зросли, особливо ЄП, який сплачений фізичними особами – підприємцями. Якщо в 2011 році (рік введення ПКУ) обсяг сплаченого ЄП становив 1987,9 млн. грн., у тому числі фізичними особами–підприємцями – 1113,2 млн. грн., то вже в наступному році темп зростання обсягу ЄП за всіма групами спрощенців становив 242,2%, у тому числі фізичними особами – підприємцями – 324,4%, одночасно підвищилась питома вага ЄП у складі податкових надходжень зведеного бюджету – з 0,59% в 2011 році до 1,34% в 2012 та в 2014 роках до 2,02%. Змінилась також структура платників ЄП. Якщо в перші роки введення спрощеної системи внесок ЄП в доходи зведеного бюджету становив: у 1999 році – 0,3%, а в наступному – 0,8%, то зміна умов функціонування спрощеної системи оподаткування за рахунок її структуризації з виділенням груп платників та збільшенням граничних грошових доходів кожної групи створили умови для стабілізації фінансового стану малих підприємств і підвищенням їх ролі у формуванні бюджету країни.

Висновки

Підвищення податкового навантаження при застосуванні загальної податкової системи, поставило на порядок денний розробку основ спрощеного оподаткування, періоду його внесення змін в структуру та методи розрахунку єдиного податку. Неодноразові зміни системи спрощеного оподаткування приводили як до зменшення його ролі, так і до підвищення, однак саме ця система дозволяла і дозволяє розвиватися малому бізнесу та створює умови для його легалізації.

Система спрощеного оподаткування, яка склалася після введення в дію ПКУ, була спрямована на врахування особливостей функціонування сектору малого підприємництва та його підтримку за рахунок градуалізації податкових механізмів ставок єдиного податку, періодичності податкового звітування та вимог до ведення бухгалтерського обліку з урахуванням

обсягів валового доходу та чисельності зайнятих. Врахування цих особливостей та накопиченого досвіду після прийняття Податкового кодексу України дозволило провести раціональну структуризацію податкоплатників–спрощенців по групах, механізм оподаткування яких враховує умови різних видів діяльності та відносини між суб'єктами господарської діяльності.

До позитивних рис діючої методики спрощеного оподаткування слід віднести також впорядкування системи штрафних санкцій у випадках відхилень від нормативних умов застосування спрощеного оподаткування (по кожній групі з встановленням відповідних фінансових наслідків за кожне відхилення); законодавче визначення видів діяльності, якими можуть та не можуть займатися підприємці кожної із встановлених груп; встановлення соціально–трудова гарантій для спрощенців – фізичних осіб I та II груп, як–то звільнення від сплати ЄП протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також на період хвороби, підтверджений копією листа непрацездатності (якщо вона триває 30 календарних днів і більше).

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» ОЗ.07.98 №727.
2. Податковий кодекс України (Закон України від 2.12.2010 №2755–VI) зі змінами та доповненнями.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» від 04.11.2011 №4014–VI.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» від 20.11.2012 №5503–VI.
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 №71–VIII.

Н.О. МЕЛЬНИК,

к.в.н., доцент кафедри економіки і менеджменту,

Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича–Сагайдачного

Відходи як невід'ємна частина екологічної безпеки країни

У статті розглянуто поняття екологічної безпеки. Вивчено поняття відходів, викладено дані про класифікацію відходів та їхні класифікаційні ознаки.

Ключові слова: екологічна безпека, відходи, промислові відходи.

Н.А. МЕЛЬНИК,

к.э.н., доцент кафедры экономики и менеджмента,

Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича–Сагайдачного

Отходы как неотъемлемая часть экологической безопасности страны

В статье рассмотрено понятие экологической безопасности. Изучено понятие отходов, изложены данные о классификации отходов и их классификационные признаки.

Ключевые слова: экологическая безопасность, отходы, промышленные отходы.

N. MELNYK,

Ph.D Kyiv State Maritime Academy named after hetman Petro Konashevich–Sahaydachnyi

The waste – as an integral part of environmental security

The author consider the concept of environmental security. They studied the concept of waste. The author presented data on the waste classification and classification features.

Keywords: ecological safety, waste, industrial waste.

Постановка проблеми. Україна, як і більшість розвинених країн світу, так і тих, що знаходяться на стадії розвитку, стикнулася з проблемою недосконалої системи екологічної безпеки. Розв'язання цієї проблеми в Україні сьогодні є одним з пріоритетних та нагальних напрямів державної політики. Здебільшого ця проблема охоплює багато галузей народного господарства – промисловість, енергетику, транспорт, впливає на екологію, науково-технічний прогрес та сприяє структурній перебудові всієї економіки. Тому вирішення питання екологічної безпеки та перетворення відходів має бути чітко регламентовано на законодавчому рівні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання екологічної безпеки України та проблеми зростання кількості викидів вивчали українські вчені В.І. Авраменко, В.І. Агарков, О.В. Атонов, Г.М. Атамась, Т.М. Довга, Т.Г. Іващенко, С.В. Капранов, Г.В. Капранова, В.І. Кушерець, М.М. Назаренко, Н.Т. Музичук, Н.П. Окорочков, В.В. Орленко, Т.Л. Сало, П.П. Семенюк, І.В. Смирнова, В.М. Шулика, В.М. Юркевич та ін. Серед науковців з інших країн слід виділити праці А.М. Baker, N. Bartsch, J. Mesmin, U. Wemmer, S.H. Zahm та інші.

Проблема екологічної безпеки країни – одне з найважливіших завдань сучасності. Дослідження останніх років довели, що серед різних складових екологічної кризи (виснаження сировинних ресурсів, нестача чистої прісної води, кліматичні катастрофи) найбільш загрозового характеру прийняла проблема забруднення біосфери відходами промисловості, транспорту та побуту. Тому проблема мінімізації відходів, їхньої утилізації та переробки (з можливістю повторного використання) є актуальною та першочерговою.

Метою статті є теоретичний аналіз сутності терміну «відходи» з наданням їхньої класифікації з точки зору екологічної безпеки країни.

Виклад основного матеріалу. Сучасній людині властиво почуття самозбереження, спокою та безпеки. Але навколишній світ наповнений різноманітними ризиками:

- промислові аварії;
- погіршення криміногенної обстановки;
- військова агресія;
- транспортні пригоди;
- екологічні катастрофи;
- епідемії та інші.

Наведений перелік далеко не повний і змінюється під впливом різноманітних факторів. Останнім часом додався ризик істотної деформації навколишнього середовища (зміна клімату, шляхом потепління, збільшення площини пустель, міграція тварин...), яке є природним місцем існування людини. Забруднення навколишнього середовища стає причиною багатьох захворювань, скорочує тривалість життя та викликає великі природні катастрофи. Тому поняття екологічної безпеки міцно входить у наше життя і її актуальність підвищується з кожним роком.

Створення системи екологічної безпеки у сучасних умовах є важливою проблемою державної екологічної політики та невід'ємною складовою сталого розвитку суспільства. Це зумовлено:

- значним антропогенним впливом та техногенною переваженістю території України;
- негативними екологічними наслідками Чорнобильської катастрофи;

- малоефективним використанням природних ресурсів;
- широкомасштабним застосуванням екологічно шкідливих та неінноваційних технологій;
- неконтрольованим ввезенням в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів;
- негативними наслідками оборонної і військової діяльності;
- незаконним похованнями отруйних, радіоактивних та біологічних речовин.

Однією з головних проблем сьогодення, яка стоїть перед суспільством України, слід визначити збір, видалення, утилізацію, переробку та знезараження різних типів відходів.

Згідно зі статистичними даними в 1990 році на одного жителя України припадало 318 т накопичених відходів, у 2004 році – 500 т, а після 2010 року – 750 т. А за оцінками щорічне утворення відходів становить від 670 до 770 млн. т, тобто 15–17 т відходів на душу населення кожного року. Отже, кількість накопичених відходів на душу населення в нашій країні:

- у 7 разів вища ніж у США;
- в 11 разів більша ніж у Великобританії;
- в 47 раз ніж у Фінляндії [4].

Найбільша кількість відходів, які надходять у повітря, ґрунт та воду, приблизно 90%, знаходяться в чотирьох південно-східних областях: Дніпропетровській, Донецькій, Луганській, Кіровоградській [7].

Що ж таке відходи? Згідно з Оксфордським словником відходи – це речовини (або суміші речовин), визнані непридатними для подальшого використання в рамках наявних технологій, або після побутового використання продукції [6].

У тексті Закону України «Про відходи» (документ 187/98-вр, редакція від 26.10.2014) відходи визначаються як будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [5].

Таке ж визначення подається в тексті Державного стандарту України 2195-99 (ГОСТ 17.9.0.2-99) «Технічний паспорт відходу», затвердженого наказом Держстандарту України від 08.09.99 № 167). Цей документ установлює вимоги до складу, вмісту, правил та послідовності заповнення технічного паспорта відходів і внесення подальших змін [1].

Але, на жаль, жодне з перелічених визначень не торкається екологічної безпеки країни, захисту навколишнього середовища або повернення забруднених територій їх первинного стану, який дозволив би подальше їхнє використання.

Також у більшості проаналізованих джерел відсутнє трактування повторного використання відходів та перетворення їх на додаткові складові технологічного та економічного процесу.

У сучасній світовій практиці існують різноманітні підходи до класифікації відходів. Взагалі, класифікація відходів – процес упорядкування даних про відходи, який охоплює:

- ідентифікацію виду відходів відповідно до їхнього стану, складу і властивостей через номенклатурну назву;
- співвіднесення з певним процесом утворення та видом економічної діяльності;
- віднесення до будь-яких інших діючих систем групування чи переліків (забруднювачів, вторинних ресурсів, токсич-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Узагальнена класифікація відходів

№	Класифікаційна ознака	Класифікація
1	2	3
I. Проста класифікація [11]:		
1)	За агрегатним станом:	тверді та порошкоподібні; рідкі; пасто- і смолоподібні; шламоподібні (шлами), бругоподібні; газоподібні.
2)	За походження:	промислові відходи; сільськогосподарські відходи; пов'язані з видобувною галуззю або будівництвом; побутові відходи.
3)	За органічною складовою	мінеральні; органічні; біологічні; змішані.
4)	За видами впливу на природне середовище та суспільство:	токсичні відходи; радіоактивні відходи; пожежонебезпечні відходи; вибухонебезпечні відходи; корозійні відходи; реакційно-здатні відходи; відходи, що викликають інфекційні захворювання; небезпечні відходи.
II. За станом [8]:		
1)	Тверді відходи	тверді побутові відходи; кухонні відходи; відходи лікувально-профілактичних закладів; відходи інших суспільних закладів (школи, офіси...); відходи та непотріб підприємств закладів харчування; відходи торгових закладів; вуличні відходи; навоз; трупи тварин; будівельні відходи; відходи промислових підприємств.
2)	Рідкі відходи	нечистоти з вигребів вбиралень; поміи (від виготовлення харчів, миття посуду, підлоги тіла, прання); стічні води – побутові, промислові та атмосферні
3)	Газоподібні	аерозолі; промисловий пил; конденсована пара; розпиленні і розливі рідин, в результаті хімічних реакцій; елементи хімічних реакцій розкладання (виробництво фосфорних добрив);
III. За класами небезпеки для навколишнього середовища [1]:		
I клас (надзвичайно небезпечні відходи); II клас (високо небезпечні відходи); III клас (помірно небезпечні відходи); IV клас (мало небезпечні відходи);		
I клас		відпрацьовані лампи люмінесцентні
II клас:		– батареї акумуляторні свинцеві некондиційні; – акумулятори лужні, у т. ч. кадмій-нікелеві, некондиційні; – батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані (автотранспорт);
III клас:		масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані; відходи піску, забрудненого нафтопродуктами; матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (промащене ганчір'я); матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (автомобільні фільтри); лакофарбувальні відходи.
IV клас		– шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації; – відпрацьовані накладки гальмових колодок автомашин; – брухт чорних металів (у т.ч. списане обладнання); – брухт кольорових металів (у т.ч. списане обладнання, що вміщує кольорові метали, кабельна продукція); – макулатура; – брухт абразивного інструменту; – пил абразивно-металевий; – відходи зварювальних електродів; – використаний спецодяг; – взуття зношене чи зіпсоване; – вироби та матеріали гумові зіпсовані або відпрацьовані (рукавички гумові, діелектричні килимки); – матеріали та вироби з пластмаси зіпсовані (кабіни таксофонні, каски захисні); – списане обладнання, деталі, у т.ч. комп'ютерне обладнання; – відходи деревини; – будівельні відходи; – інші відходи.

IV. За методами переробки [12]:	
здрібнювання відходів; дроблення; помел; укрупнення розмірів; гранулювання; таблетування; брикетування; високотемпературна агломерація; збагачення; гравітаційні способи збагачення; відсадження; збагачення у важких суспензіях і рідинах; збагачення в потоках; промивання; термічні методи; піроліз та інші.	
V. За характером [13]:	
– навмисні (заплановані); – супутні; – аварійно-випадкові.	
VI. За тривалістю дії [13]:	
– стійкі; – нестійкі; – напівстійкі; – середньої стійкості.	
VII. Класифікатор відходів ДК 005–96 [2]:	
залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, тощо, утворені в процесі виробництва продукції або виконання робіт і втратили цілком або частково вихідні споживчі властивості (відходи виробництва); розкриті і супутні гірничі породи, що видобуваються у процесі розроблення родовищ корисних копалин; залишкові продукти збагачення та інших видів первинної обробки сировини; новоутворені речовини та їх суміші, утворені в термічних, хімічних та інших процесах і які не є метою даного виробництва (шлак, зола, кубові залишки, інші тверді та пастоподібні утворення, а також рідини та аерозолі); залишкові продукти сільськогосподарського виробництва (у т. ч. тваринництва), лісівництва і лісозаготівель; бракована, некондиційна продукція усіх видів економічної діяльності або продукція, що забруднена небезпечними речовинами і не придатна до використання; неідентифікована продукція, застосування якої може спричинити непередбачені наслідки, у т. ч. мінеральні добрива, отрутохімікати, інші речовини; побутові відходи; осади очисних промислових споруд, споруд комунальних та інших служб; залишки від медичного та ветеринарного обслуговування, медико-біологічної та хіміко-фармацевтичної промисловості, аптечної справи; залишкові продукти усіх інших видів діяльності підприємств, установ, організацій і населення; – радіоактивні відходи.	
VIII. Класифікація радіаційних відходів [10]:	
Основні типи відходів	радіоізотопні відходи (надходять з лікарень, дослідницьких інститутів та індустрії; ядерні відходи (ядерні електростанції та дослідницький ядерний реактор).
За способами і місцем зберігання:	відходи, які зберігаються навалом без упаковки на відкритих майданчиках; відходи, які зберігаються на відкритих майданчиках в контейнерах; відходи, які зберігаються навалом без упаковки в заглиблених сховищах (ємності, не призначені для зберігання ТРО); відходи, які зберігаються в будівлях і спорудах, які мають статус сховища.
За своєю активністю:	низького рівня активності, питома активність яких не перевищує 10–5 кюрі/л, середнього рівня – від 10–5 до 1 кюрі/л і високоактивні відходи – вище від 1 кюрі/л.

*Сформовано автором

кантив і т. ін.), категорій речовин, матеріалів та інших об'єктів, а також до визначених видів перероблення, утилізації та видалення відходів.

У процесі наукового дослідження автором було проаналізовано та згруповано класифікації «відходів», які наведено в таблиці.

Відходи у світовій практиці, перш за все, це фактор, який спричиняє забруднення навколишнього середовища, займають простір природничих екологічних систем, негативно впливає на живі природничі об'єкти та потребують видалення та знешкодження. Але у процесі дослідження класифікацій відходів, дуже мала частина авторів приділяє увагу екологічній складовій.

На жаль, створення класифікації не допоможе вирішити всі існуючі проблеми, пов'язані з накопиченням відходів. На сьогодні на державному рівні зроблено досить для врегулювання питань поводження з відходами. Загальні принципи,

вимоги та основні напрями забезпечення обороту відходів, права і обов'язки громадян та їх об'єднань, повноваження компетентних органів, а також здійснення контролю у цій сфері регулюються відповідними законами та підзаконними нормативними актами. Але цього занадто мало для формування суспільної свідомості, яка б забезпечила стабільність у використанні ресурсів, з мінімально можливою кількістю відходів. З цієї метою необхідно:

- упорядкувати правове регулювання поводження з відходами всіх типів;
- упорядкувати держбюджетне фінансування національних програм у цій сфері;
- посилити роботу з підготовки кадрів у галузі переробки відходів;
- підвищити рівень інформованості населення про проблеми управління з побутовими відходами;

– розвинути підприємництво в галузі поводження з відходами;
– підвищити міри відповідальності посадових осіб за реалізацію програм – ми, як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Ми повинні зрозуміти, що нове покоління повинно міркувати екологічними мірками, вимірюючи кінцевий успіх не фінансовою вигодою, а якістю навколишнього середовища.

Висновки

Результати дослідження наведені у статті, дозволяють зробити такі висновки:

– в Україні за багаторічний період розвитку сформувалась значна кількість відходів, які з кожним роком продовжують накопичуватися, та забруднювати навколишнє середовище;
– екологічна безпека держави має бути впроваджена у всі сфери життєдіяльності людини. Вона повинна надати орієнтацію на збереження природного середовища, впровадження сучасних технологій, які б забезпечили економне використання ресурсів, їхню повторну переробку та використання.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт ДСТУ–2195–93 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: http://greenart.org.ua/files/dstu_2195-99_%28gost_17.9.0.2-99%29ohorona_prirodi.pdf
2. Класифікатор відходів ДК 005–96 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://tc.nusta.com.ua/dkpku/dgerela/225.htm>
3. Правила приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України Документ з0403–02, поточна редакція – Прийняття від 19.02.2002 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0403-02>

4. Дотримання екологічних прав в Україні – 2006. / Під ред. О. Степанка / Екологічно–гуманітарне об'єднання «Зелений світ». – Харків: «Права людини», 2007. – 212 с.

5. Закон України «Про відходи» Документ 187/98–вр, чинний, поточна редакція – Редакція від 26.10.2014, підстава 1697–18 93 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>

6. Oxford University Press [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/waste>

7. Статистичний збірник «Регіони України» (2 частини) 2013 рік [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm

8. Каправнов С.В. Грунт, відходи і здоров'я людини / С.В. Каправнов, В.М. Шуліка. – Луганськ: Янтар, 2010. – 488 с.

9. Довга Т.М. Класифікація побутових відходів як передумова ефективності їх рециклінгу в Україні / Т.М. Довга. // Економічний часопис. – 2011. – №5–6. – С. 50–53.

10. Класифікація радіоактивних відходів в Україні: наближення до міжнародних стандартів [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: http://urps-notice.blogspot.com/2010/08/blog-post_19.html

11. Савицький В.М., Хільчевський В.К., Чунарьов О.В., Яцюк М.В. Відходи виробництва і споживання та їх вплив на ґрунти і природні води: Навчальний посібник / За ред. В.К. Хільчевського. – К.: Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 152 с.

12. Інтерактивна мережева енциклопедія Вікіпедія [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

13. Екологія життя [Електрон. ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eco-live.com.ua/content/book/41-osnovn%D1%96-tekhnogenn%D1%96-zabrudnyuvach%D1%96-i-metodi-%D1%97kh-kontrolyu>

С.С. КЛЮЧКА,

начальник відділу аудиту госпрозрахункових установ,

Департамент внутрішнього фінансового контролю та аудиту виконавчого органу Київської міської ради (КМДА)

Ідентифікація сутності фінансового контролю

Стаття присвячена вивченню різних підходів до трактування сутності фінансового контролю. Автор робить висновок, що поняття «фінансовий контроль» поєднує в собі категорії «фінанси» і «контроль». Доведено необхідність застосування системного підходу до визначення категорії «фінансовий контроль», що сприятиме уточненню категоріально–понятійного апарату в системі контролю. Автором наведено уточнене бачення дефініції «фінансовий контроль».

Ключові слова: фінанси, контроль, фінансовий контроль, перевірка, доцільність, витрати.

С.С. КЛЮЧКА,

начальник отдела аудита хозрасчетных учреждений,

Департамент внутреннего финансового контроля и аудита исполнительного органа Киевского городского совета (КГГА)

Идентификация сути финансового контроля

Статья посвящена изучению различных подходов к трактованию сути финансового контроля. Автор делает вывод, что понятие «финансовый контроль» объединяет в себе категории «финансы» и «контроль». Доказана необходимость применения системного подхода к определению категории «финансовый контроль», что будет способствовать уточнению категорийно–понятийного аппарата в системе контроля. Автором представлено уточненное определение дефиниции «финансовый контроль».

Ключевые слова: финансы, контроль, финансовый контроль, проверка, целесообразность, расходы.

S. KLIUCHKA,

head of Auditself-financing institutions, the Department of internal financial control and audit of the Kyiv City Council (KSCA)

Identification of essence of financial control

The article is devoted to the study of different approaches to the interpretation of the nature of financial control. The author concludes that the concept of «financial control» combines the categories of «finance» and «control». The necessity of a